

Michael
Krüger
(1943),
Nemčija
Zvezna republika)

Tri minute pred dvanajsto

*Umetnost imamo zato, da nas
resnica ne uniči.*

Nietzsche

Pred nedavnim je dobilo uredništvo prijateljsko zaskrbljeno pismo nekega avtorja, v katerem je na koncu v ironičnem patosu šestdesetih let pisalo: »Medtem pa se veliki kazalec svetovne atomske ure pomika s petih minut na štiri, če ne na tri minute pred dvanajsto, in to čisto nič literarno. To od te ure res ni lepo.« To naj bi pomenilo, da bo ob dvanajstih udarila ura resnice, ki, kot vse kaže, ne bo mogla biti več

opisana. Dojemanju sveta, na katerega je sovplivala literatura s svojimi simbolizacijami, bi tedaj odbila zadnja ura in celo prič, ki bi lahko določile, komu pripisati krivdo, ne bi bilo več, da o bistvu te krivde sploh ne govorimo. Za nekatere je ta predstava vse kaj drugega kot vizionarska. Nekateri si je celo želijo. Če si človek, po tistem, ko se je v tisočletjih izoblikovala njegova zavest, za krono svojega mišljenja in delovanja ne izmisli nič boljšega kot sistematično organizirano, z velikimi žrtvami financirano uničenje samega sebe, potem si nič boljšega tudi zaslužil ni. Če vzamemo za primer manjše časovno razdobje in nam teh dvesto let po revoluciji — datum, ki se nam ga zato zdi vse bolj neumno praznovati — zvenijo meščanske zahteve po svobodi, enakosti in bratstvu kot neprevedljive šale iz moraličnega almanaha 18. stoletja, potem naj se »eksperiment človek« — in ta eksperiment je odkril »marsikaj lepega« — nemudoma prekine. V tej globalni perspektivi zbledijo tudi vsa plaha opozorila na pridobitve naše socialne organiziranosti in discipliniranosti. Za kogar je svet že izgubljen, mu ni do tega, da bi se brigal za socialno in bolniško zavarovanje. Sam sebi bi se zdel smešen, če bi v vidnem polju takšnih, v konec uprtih oči ostala tudi literatura, to »prgišče papirjev« z besedili, ki zamotano spominjajo na potisnjeni začetek. Svetovni atomski uri literatura ni mar. Ne kaže spoštovanja ne do njene starosti ne do izkušenj, ki so v njej arhivirane. Med drugim je nevarna tudi zato, ker je pravzaprav »neutrarna«, četudi jo je skonstruiral človek sam. Je pač tu in tiktaka. Nihče noče imeti nič z njo, nihče je nikoli ni videl, toda vsakdo sliši njeno mirno

tiktakanje. Nevidna stoji ob vsaki pisalni mizi, zakrita s špansko steno, na kateri je naslikan svet.

Zdaj je ura tri minute pred dvanajsto.

Ali to pomeni, da je treba odložiti svinčnik in počakati na to, da bo »tisti gospod« pritisnil na gumb?

Ne vemo, kako dolgo trajajo tri minute na svetovni atomski uri; ali so daljše ali krajše ko naše individualno življenje, o tem napeta zgodba o propadu sveta molči. Živimo — in ne le v tem pogledu — v času čakanja, kot je fiziognomija našega časa, razpeta med polomom pogledov na svet in možnim koncem sveta pred kratkim označil Dietmar Kamper. A zdi se, da je čakanje opredelitev, ki je bila črtana iz načrta, ki določa naš vsakdan. Občutek imaš, da mnogi naravnost hrepenijo po koncu, zato da bi se razbremenili nezaslišanega eksistenčnega pritiska. Kajti kdor ima konec sveta nenehno pred očmi, temu je življenje očitno lažje, konec opravičuje lastne nemarnosti; konec je — naj zveni to še tako paradoksalno — navsezadnje oprijemljiv nadomestek za izgubljeni smisel: Življenje ima spet cilj.

V tej perspektivi se mora dojemljivost kar najbolj skrčiti; s tega vidika postane literatura dejansko nepomebna tako za avtorja kot za bralca, saj sta že oba napravila nekako križ čez svet. Morda je to eden od vzrokov za odsotnost radosti in ljubezni v sodobni literaturi in v odnosu do nje. Vsekakor pa je to eden od vzrokov za to, da številni avtorji ne odlikavajo v časo-pisu (in se v našem časopisu ne pojavljajo*). Kdor dopušča, da svetovna atomska ura meri domnevno brezvrednost literature, se ne ukvarja le z napačno funkcionalizacijo, pač pa pospešuje tudi duševno slabljenje in tako ustvarja tisto strašno zveznorepubliško podnebje neosveščeno vedre apatije, podnebje, ki nas v njem tako zelo mrazi.

Tudi najgloblji pesimizem je vprašanje opredelitve in noben čudež ni, da se v naši, čez ves svet razprostranjeni medijski krasoti, ne sme pojaviti.

PONAVLJANJA   Zjutraj med posteljo in pisalno mizo,
                          kot enkrat ena: še živiš,
 5   torej moraš marljivo vaditi, vsak dan
                          ima svoj problem, vsako leto svojega,
                          vsako stoletje svojega
                          in tako dalje nazaj in naprej.
                          Samo danes ni jasno. Danes
                          je vse eno samo ponavljanje: hrup
                          s ceste, v glavi, hrup, ki ga zganja
                          vrtnar, sivina v oknih.
                          Problem današnjega dne
                          je ponavljanje. Torej nazaj v posteljo.

* Avtor misli na Münchenski časopis za literaturo Akzente (Poudarki), ki ga sam ureja. Pričujoči članek je bil objavljen v tej reviji z naslovom Bralcem Poudarkov; op. prev.

35

Ta slika. Drugi piše. Tretji sedi
 pred klavirjem, pri odprtem oknu
 in na nekaj čaka. »Konec umetnosti«
 je nekako prisoten, zdaj je tu, zdaj tamle
 v kotu med odpadki,
 skrit kot šepetalec: tako vznikne tu
 barvasta steklenica, tam vzhaja
 mesec, vmes nekaj za klavir,
 že čisto brez namena, ki je tamle
 zastal v obliki pregrinjala. »Tu je neizogibno,
 tu je bog«: in ko se tako neumno gledamo,
 nas odreši rahel dež (za E. H.)

49

Dokončno. Beseda,
 ki me že dneve zasleduje.
 Če hočem zbežati, mi zapre
 pot, dokler je ne spregovorim,
 toda: sprehod je pokvarjen.
 Pri jedi sedi
 brez okusa v jedi,
 pri branju mi črke
 barva rdeče.
 Šele zdaj, ko jo do-
 končno prelomim,
 mi da mir.

60

Ne morem več biti gost,
 stoli so zasedeni. Pozno je,
 razlage leže kot drobtine
 na mizi, besedilo razbito.
 Rad bi pojasnil svoj pojav,
 a vsi vzdigujejo roke: Poznamo,
 poznamo, vse je znano.
 Še zmeraj si potrpežljiv, hrbet
 k steni, kraj poslušanja.
 O čem govorijo pesmi? Mesto
 je oblepljeno s plakati: È ora
 di dire basta. Da, zdaj je čas.

Prevedel Ervin Fritz